

A large, stylized white logo consisting of a lowercase 'i' and an uppercase 'D' joined together. The 'i' has a solid dot, and the 'D' is a simple outline.

ID - juristen

JURK
Juridisk rådgivning for kvinner

KIRKENS
BYMISJON

Jussbuss

 UO1 CELL - Centre for Experiential Legal Learning
Det juridiske fakultet

 FORBRUKERRÅDET

Prinsippsaker i FinKN om betalingssvindel og tilgang til eID

Nathaniel Skar Eide

ID - juristen

- Gratis rettshjelp til personer utsatt for ID-svindel eller som ikke får tilgang til eID på høyeste sikkerhetsnivå.
- Vi tilbyr både veiledning og representasjon
- Samarbeid mellom Gatejuristen v. SKBO, Jussbuss, Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), UiO og Forbrukerrådet
- Opprettet som en del av UiOs forskningsprosjekt *Samfunnssikkerhet og digitale identiteter (SODI-prosjektet)*
- Rettshjelp som forskning og forskning som rettshjelp.
- Saker om betalingsvindel og tilgangssaker
- Representasjon i FinKN

«Prinsippsak» i FinKN

- Kjernen av temaet
- Generelt lav rettskildemessig vekt
- Betydningen av langvarig og konsistent praksis, samt argumentasjonverdi
- Prinsippsak: bidratt til toneskifte i nemndspraksis

Det videre opplegget

- 1. Innledning
 - 1.1 ID-juristen
 - 1.2 «Prinsippsak» i FinKN
- 2. Betalingssvindel
 - 2.1 Klarna-svindel/YME (FinKN-2023-610)
- 3. Saker om tilgang til eID
 - 3.1 Nærmere om kontraheringsplikt for banktjenester
 - 3.2 Papirløs flyktning (FinKN-2023-708)
 - 3.3 Krav til RFID-brikke (FinKN-2023-868)

2. Betalingsvindelsaker

2.1 Klarna-svindel/YME (FinKN-2023-610): Faktum

- To spørsmål: 1) avtalerettslig forpliktet? 2) erstatningsrettslig ansvarlig?
- Faktum: kunden ble spurt på Snapchat om han kunne hjelpe til med å overføre kryptopenger. Autoriserte med BankID på mobil → Klarna kontoavtale varekjøp 29 600 kr + leiebilavtale og forsøk på transaksjonssvindel

2.1 Klarna-svindel/YME (FinKN-2023-610): Avtaleinngåelse

- Omstendigheter som talte i kundens favør:
 - Ukjent telefonnummer og e-postadresse
 - Det øvrige svindelforløpet
- Avtaler signert med BankID ikke mer bindende enn andre avtaler:
 - *«At en avtale er inngått i BankID-innehaverens navn ved misbruk av hans eller hennes BankID, gjør i utgangspunktet ikke avtalen mer bindende for ham eller henne enn det som følger av alminnelige rettsregler om avtaleinngåelse. Ut fra klagerens forklaring og sakens øvrige opplysninger er det ingen momenter i saken som tilsier et annet resultat enn det som følger av dette utgangspunktet.»*

2.1 Klarna-svindel/YME (FinKN-2023-610): Erstatningsansvar

- Krav til implementering av «kontrolltiltak» for å motvirke svindel, jf. HR-2020-2021-A (Easybank) avs. 60, jf. Prop.92 LS (2019-2020) s. 183-184.
- Forhold hos begge parter må tas i betraktning
- Må sees opp mot «foretakets manglende kontrolltiltak for å hindre misbruk av BankID til å inngå kredittavtale med foretaket»
- Pulveriseringshensyn og forbrukerhensyn
- Overføringsverdi til § 3-20 (1)

3. Saker om tilgang til eID

3.1 Nærmere om kontraheringsplikt for BankID

- Sivertsen, Erle Katrine. «Kontraheringsplikt for tilbydere av elektronisk identifikasjonsbevis (eID)» (2022)
- Både en lovfestet, jf. § 4-1, jf. § 1-5 første ledd, og en ulovfestet kontraheringsplikt, jf. HR-2014-178-A (Alpinsenter)
- Lovfestet kontraheringsplikt: «yte betalingstjenester på vanlige vilkår» (min understreking).
- «Betalingstjeneste», jf. § 1-5 (1): bl.a. «betalingstransaksjoner» og «utstedelse av betalingsinstrumenter...» og HR-2020-2021-A (Easybank) avs. 38
- Partiell kontraheringsplikt: «saklig grunn»

3.2 Papirløs flyktning (FinKN-2023-708): Faktum og anførsler

- Første saken som tar stilling til kontraheringsplikten
- Samarbeid med Advokatfirmaet Brækhus (SODI)
- Faktum: Opphør av kundeforhold som følge av relegitimering. Banken krevde pass, førerkort eller ID-kort. Kunden hadde oppholdskort mv.
- Banken kunne ikke begrunne «saklig grunn»: 1) «Regler om BankID» punkt 10.3, 2) plikt til å gjennomføre risikobaserte kundetiltak (oppholdskort gyldig, jf. hvitvaskingsforskriften § 4-3 og Finanstilsynets veileder punkt 4.3.1.9). Dessuten indirekte diskriminerende, jf. ldl. § 6 – 9

3.2 Papirløs flyktning (FinKN-2023-708): Utdrag fra Regler om BankID

- *«Kravet om fremleggelse av pass kan fravikes dersom deltager er sikker på personens identitet, og
 - *vedkommende etablerte sitt kundeforhold hos deltager før 1. mars 2007, eller*
 - *kravet om fremleggelse av pass vil innebære en urimelig merbelastning for vedkommende, grunnet alder, helse eller andre særlige forhold.**
- *Så fremt kravet om pass kan fravikes skal deltager i stedet kreve fremlagt annen form for legitimasjon etter de krav til fysiske legitimasjonsdokumenter som følger av hvitvaskingsloven med forskrifter.»*

3.2 Papirløs flyktning (FinKN-2023-708): Begrunnelse

- Banken måtte i alle tilfeller anføre «saklig grunn»
- Ikke fremmed for kontraheringsplikten
- Banken hadde saklig grunn til å nekte å utstede BankID, jf. lov om elektroniske tillitstjenester og selvdeklarasjonsforskriften § 19: «[s]om gyldig identitetsbevis regnes pass eller nasjonalt identitetskort» (min understreking)
- BankID dessuten ikke «grunnleggende banktjeneste», jf. Finanstilsynets veileder pkt.
- Mindretallet: lovfestet kontraheringsplikt og Finanstilsynets oppfatning kan ikke være avgjørende
- Døra på gløtt

3.3 Krav til RFID-brikke (FinKN-2023-868): Faktum og anførsler

- Den mest prinsipielle avgjørelsen
- Faktum: En afghansk flyktning med gyldig afghansk pass søkte BankID. Banken nektet pga. interne retningslinjer passet måtte inneholde RFID-brikke. Ble tilbudt produktet «Uten BankID».
- Lovfestet kontraheringsplikt: nasjonale valgmuligheten i betalingskontodirektivet (PAD) artikkel 17 nr. 2 og Prop. 92. LS (2019-2020) s. 273, for betalingstjenester som må ansees som «nødvendige»
- Ikke saklig å oppstille strengere legitimasjonskrav enn lovbaserte plikter tilsier. Kunden hadde pass.

3.3 Krav til RFID-brikke (FinKN-2023-868): Begrunnelse

- Finansforetaket har en (lovfestet?) kontraheringsplikt mht. til BankID:
 - *«I den grad regler i finansavtaleloven om kontraheringsplikt er av betydning i saken, vil det ikke være avgjørende for resultatet om saken vurderes etter loven av 1999 § 14 første ledd eller loven av 2020 § 4-1 første ledd. Kontraheringsplikt for foretaket reiser etter begge lovene spørsmål om saklig grunn for avslag.»* (min understreking)
- Ikke saklig å stille strengere krav enn det som følger av lov, jf. selvdeklarasjonsforskriften § 19
- Både fotografisk og biometrisk identifikasjonsbevis godkjent, jf. identifikasjonsnivåforordningen punkt 2.1.2, sikringsnivå «høy» nr. 1 bokstav a
- Fotografisk eller biometrisk identifikasjonsbevis + autoritativ kilde (folkeregisteret)

ID - juristen

Skippergata 23, 0154 Oslo

Tel.: 22 40 50 70

mandag – torsdag 10.00 til 15.00

www.idjuristen.no

Takk for meg!